

Marjo Laukkanen

SUKUPUOLITETUN RUUMIIN KUVIA JA KUVITELMIA

¹ De Lauretis 2004, 50–51.

² Ks. esim. O'Brien 1999, 77–79; Seidler 1998, 20.

³ Roberts ja Parks 2001, 269.

⁴ Mies-vaihtoehdon ensisijaisuuden syynä voi olla sattuma tai aakkosjärjestys, mutta seuraukset ovat silti merkityksellisiä.

Nuorten nettiyhteisössä käyttäjän ruumista kuvataan rekisteröitymistiedoissa, keskusteluissa ja valokuviissa. Keskeisimmät ruumisrepresentaatiot ovat ulkonäkö-, teini-, identiteetti- ja seksiruumis. Keskusteluissa anonyymiys mahdollistaa yksityiskohtaisen, pilkkovan ja paikoin vihamielisen puheen erityisesti tytön ruumiista, kun taas valokuvagalleriassa käyttäjien ruumisesityksiä kohdellaan huomattavasti luottamuksellisemmin ja hellävaraisemmin.

Kun täytämme melkein mitä tahansa lomaketta tai kyselyä, meitä pyydetään ilmoittamaan sukupuolemme. Vaihtoehtoja on tällöin yleensä kaksi: nainen ja mies. Kun valitsemme niistä toisen, astumme samalle sisälle sukupuolijärjestelmään, kuten Teresa de Lauretis esittää. Hänen mukaansa rastimalla N- tai M-ruudun hyväksymme kuvitteellisen yhteiskunnallisen representaation omaksi ”todelliseksi” representaatioksemme. De Lauretis pohtii tämän näennäisesti pienen teon merkitystä kysymällä: ”Eikö voisikin sanoa, että N-kirjaimella merkitty pikku ruutu, jonka olemme rastineet lomaketta täytettäessämme, takertuu meihin kuin märkä silkkileninki? Tai että kun luulimme, että olemme merkinneet ruutuun N, itse asiassa N onkin merkinnyt meidät?”¹

Internetistä on puhuttu mediana, jossa sukupuoli voi menettää merkitystään tai muuttua kaksijakoista nainen/mies-identiteettiä moninaisemmaksi². Esimerkiksi LambdaMOO-keskusteluympäristössä sukupuolekseen voi määritellä miehen tai naisen sijaan vaikkapa jommankumman, neutrin tai monikollisen³. Määrän silkkileningin lailla meihin takertuva N on silti läsnä myös Internetissä. Sukupuolen kaksijakoista merkitsemistä vaaditaan esimerkiksi tutkimani *Demin* nettisivuston eli *demi.fi*:n rekisteröitymislomakkeessa. Tytöille ja nuorille naisille suunnatun sivuston lomakkeessa on N- ja M-ruutujen sijaan nuolivalikko, jossa lukee Mies⁴. Koska oletussukupuolena on mies, itsen

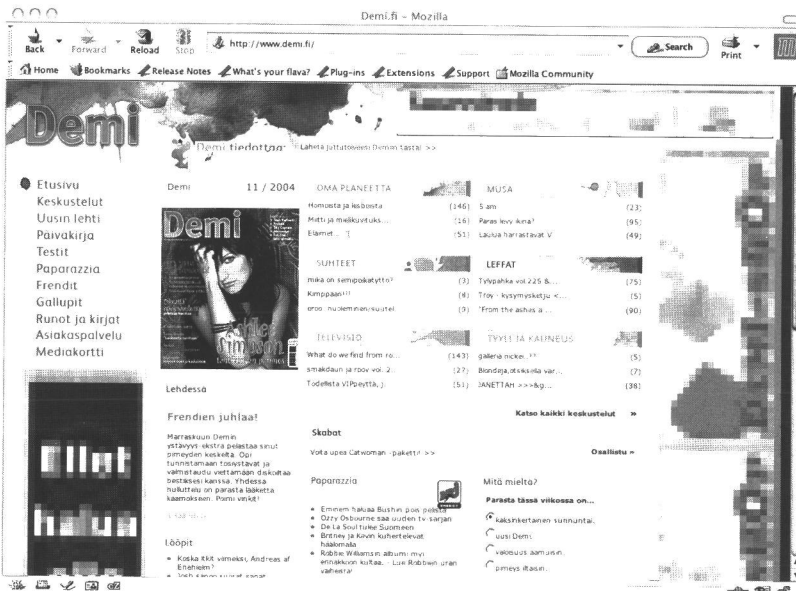
esittäminen naisena edellyttää aktiivista tekoa eli nuolen klikkaamista ja alle aukeavan Nainen-kohdan valitsemista. Käyttäjän sukupuoleksi tulee mies, jos hän unohtaa vaihtaa lomakkeen sukupuolen naiseksi tai jos hän haluaa jättää sukupuolensa kertomatta tai määrittelemättä.

Rekisteröitymislomakkeen täyttäminen on ensimmäinen askel kohti demi.fi:n käyttäjyyttä ja käyttäjien muodostaman yhteisön jäsenyyttä eli demittäjyyttä. Demittäjät on nimitys, joka on käyttäjien itse itselleen keksimä. Käyttäjän ruumiin pakkosukupuolittamisen merkittävyys korostuu, sillä ruumis merkitään rekisteröitymisen yhteydessä yleensä vain sukupuolella. Muut kuvaukset ovat vapaaehtoisia ja kokonaan käyttäjän itsensä päätettävissä.

Analysoin tässä artikkelissa ruumiillisuutta sukupuolisuuden ja nettiyhteisöllisyyden kontekstissa. Kysyn, miten käyttäjän ruumista representoidaan demittäjien muodostamassa nettiyhteisössä eli demi.fi:n keskusteluvuorolla ja epävirallisella demix-galleria.net:n valokuvastuvuorolla⁵. Aloitan määrittelemällä, miten käyttäjän ruumis rakentuu demittäjien yhteisössä. Tämän jälkeen analysoin sitä, miten käyttäjät kertovat ja kuvaavat omia sekä toistensa ruumiita rekisteröitymistiedoissa, keskusteluissa ja valokuvissa. Lopuksi pohdin, mikä merkitys käyttäjän ruumiin tekstuaalisella ja visuaalisella kuvaamisella on yhteisölle.⁶

Demittäjien yhteisö ja käyttäjän ruumis

Demi on luetuin suomalainen teini-ikäisten tyttöjen lehti⁷, ja sen internetsivusto on tarkoitettu painetun lehden kohderyhmälle eli 12–19-vuotiaille tytöille⁸. Ilmaisilla sivuilla vierailee reilu 90 000 kävijää kuukausittain⁹. Keskustelua käydään eri teemojen mukaan nimetyissä keskustelufoorumeissa, joissa keskustelut eli viestiketjut ovat käyttäjien itse otsikoimia ja aloittamia. Käyttäjät esiintyvät keskusteluissa pääasiassa teini-ikäisinä ja parikymppisinä tyttöinä ja poikina.

Demi-lehden nettisivujen käyttäjät, demittäjät, ovat muodostaneet virtuaaliseen tilaan oman yhteisönsä. Kuva: www.demi.fi

⁵ Demix-galleria.net on epävirallinen demi.fi:n keskustelijoille tarkoitettu sivusto, jossa demittäjät voivat esitellä itseään valokuvina ja joka on yhden vanhan demittäjän luoma ja ylläpitämä. Virallinen Demi irtisanoutuu jyrkästi Demix-galleriasta, jota se pitää laittomana ja Demin suosiolla ratsastavana sivustona.

⁶ Aineistonani on demi.fi:n sivuilta kopioimiani keskusteluja ja havaintopäiväkirja, jota olen pitänyt demi.fi:stä ja demix-galleria.net:stä vuosina 2003–2004. Lisäksi aineistonani on demi.fi:n käyttäjien kanssa syksyllä 2004 netissä tekemiäni ryhmä- ja yksittäishaastatteluja.

⁷ Demi.fi:n mediakortti, www.demi.fi/mediakortti2.php. Linkki tarkistettu 1.9.2004.

⁸ Demin päätoimittajan, Oona Tuomen, puhelimitse tehty avoin haastattelu 10.11.2003. Haastattelijana Marjo Laukkanen. Muistiinpanot.

⁹ Demi.fi:n mediakortti, www.demi.fi/mediakortti2.php. Linkki tarkistettu 1.9.2004.

¹⁰ Yhteisö-termiä on internetin tutkimuksessa käytetty tiuhaan, mutta sitä on myös kritisoitu harhaanjohtavaksi, koska se rinnastaa virtuaaliset yhteisöt ”reaalimaailman” yhteisöihin (ks. esim. Jones 1995).

¹¹ Yhteisöksi voidaan määritellä tiettyyn paikkaan tai tilaan identifioituvat ihmiset (Saastamoinen 2000, 164–165) tai ihmisten muodostama sosiaalinen verkosto (Wellman ja Gulia 1999, 333).

¹² Nettikielen kuuluvat muun muassa englanninkieliset lyhenteet, kuten IMO (in my opinion) ja IRL (in real life), ja typpografiset symbolit, kuten kasvojen ilmeitä kuvaavat hymiöt (Thurlow & Brown 2003; Kasvi 2001, 23).

¹³ Lyhyellä ”ei liity” -kommentilla demittäjä voi kiistää toisen esittämän argumentin, koska toisen esittämien perustelujen ja väittelyn kohteena olevan asian välillä ei ole minkäänlaista yhteyttä. Termi kuvaa hyvin keskustelujen argumentatiivista tyyliä. Nettiyhteisöjen omista sanastoista enemmän ks. Baym 1995, 151–152, ja Baym 1998, 41, 52.

¹⁴ Gustafson 2002, 168.

¹⁵ IRC = Internet Relay Chat. Reaaliaikainen nettikeskustelyympäristö, jossa keskustelua käydään käyttäjien itse luomilla, nimeämällä ja valvomilla kanavilla.

¹⁶ Ks. Kinnunen 2001, 16; Jokinen 1997, 7; Oinas 2001b, 28.

¹⁷ Oinas 2001b, 27–28.

¹⁸ Ks. Hall 1999, 140.

Artikkelini lähtökohtana on, että demi.fi:n käyttäjät muodostavat yhteisön¹⁰, jota määrittää yhteinen virtuaalinen tila – www.demi.fi – ja sosiaaliset verkostot¹¹, jotka muodostuvat toisensa tunnistavista ja tuntevista nimimerkeistä. Eri foorumeissa on myös omia pienempiä yhteisöjä, jotka perustuvat esimerkiksi jollekin keskustelijoita yhdistävälle piirteelle tai kiinnostuksen kohteelle. Käyttäjät puhuvat ja puhuttelevat toisiaan demiläisinä ja demittäjinä. He käyttävät nettikieltä¹² ja ovat myös kehittäneet omia sanoja ja ilmaisuja, kuten demittää-verbin ja ”ei liity” -argumentin¹³. Toistuvia, yhteisöllisyyttä eksplisiittisesti tukevia keskusteluja Demissä ovat myös toisista demittäjistä käydyt keskustelut, joissa pohditaan esimerkiksi, kuka tuntee kenet ja mitä kukin muistaa toisesta.

Sivuston tekijät ja ylläpitäjät kontrolloivat yhteisöllisyyttä sivuston rakenteellisilla ja sisällöllisillä ratkaisuilla sekä keskustelusäännöillä ja valvonnalla¹⁴. Käyttäjät kuitenkin rikkovat ylläpitäjien sääntöjä esimerkiksi haukkumalla toisiaan tai lähettämällä keskusteluihin yksityiskohtaisia seksikuvauksia sisältäviä viestejä. Osa käyttäjistä on myös levittänyt netissä alueille, joihin demi.fi:n säännöt ja valvonta eivät päde, kuten omille IRC-kanaville¹⁵ ja Demix-valokuvagalleriaan.

Kävijöitä ja käyttäjiä on paljon, eivätkä kaikki tunne toisiaan tai miellä kuuluvansa demittäjien yhteisöön. Esimerkiksi haastattemistani käyttäjistä osa sanoo, ettei pidä itseään demittäjänä, vaikka on voinut demittää useita vuosia, käy yhä Demissä ja on liittännyt kuvansa Demix-galleriaan. Yksi vastaaja perustelee haluttomuuttaan määritellä itseään demittäjäksi sillä, että se on niin ”leimaava teinityttötermi”. Osa haastatelluista sen sijaan määrittelee itsensä suoraan demittäjiksi, ja yksi heistä vastaa, että hänellä on ”hyvinkin vahva demittäjä-identiteetti”. Käyttäjän näkökulmasta demittäjäksi määrittelyssä riittää se, että itse kokee olevansa demittäjä. Yhteisön näkökulmasta aktiivinen osallistuminen ja tunnettavuus ovat olennaista. Sivuston tekijät puolestaan määrittävät demittäjyyttä rekisteröitymisen kautta. Demittäjät muodostavatkin yhteisön, joka ei ole selvärajainen, muuttumaton tai pysyvä.

Jokaiselle demittäjälle rakentuu ruumisesitys sekä käyttäjien välisessä keskinäisessä vuorovaikutuksessa että käyttäjän ja sivuston välisessä vuorovaikutuksessa. Nimitän tätä ruumisesitystä käyttäjän ruumiiksi. Käyttäjän ruumiin tarkastelun tekee erityisen kiinnostavaksi se, että ruumiin voi ymmärtää kohtana, jossa yksilöllinen ja kulttuurinen kohtaavat¹⁶. Kuten Elina Oinas toteaa, ruumis toimii yksilöiden välisen kommunikaation välineenä, ja se tuottaa käytännöissään sekä minuuden että yhteisöllisyyden.¹⁷

Käyttäjän ruumiilla on demittäjien nettiyhteisössä kolme ulottuvuutta, joita nimitän materiaalseksi, kuvatuksi ja kuvitelluksi ruumiiksi. Materiaalisella ruumiilla viitataan käyttäjän materiaalseen, toimivaan ja tuntevaan ruumiiseen tietokoneruudun ääressä eli ruumiiseen, joka kirjoittaa ja ohjaa hiirtä, lukee ja valikoi, tuntee ja reagoi. Kuvattu ruumis on käyttäjän ruumiin tekstuaalinen tai visuaalinen representaatio¹⁸. Kyseessä on se ruumis, josta kerrotaan rekisteröitymisen yhteydessä annetuissa käyttäjätiedoissa, jota kuvaillaan käyttäjien lähettämässä viesteissä ja jota esitetään valokuvissa. Ruumista kuvataan myös hymiöillä, jotka jäljittelevät kasvoniilmeitä, ja graafisilla kuvioilla, jotka ilmaisevat esimerkiksi sukupuolta tai vartalonmuotoa.

Kuvitelu ruumis viittaa puolestaan mielikuviin toisista käyttäjistä sekä ”fiktiivisten” roolihahmojen ruumisesityksiin. Kuvitelma toisen ruumiista syntyy paitsi ulkonäön, sukupuolen, iän ja kokemusten kuvauksista, myös

puhetyylistä, mielipiteistä ja keskustelunaiheista. Kuviteltu ruumis tulee näkyväksi silloin, kun se on ristiriidassa kuvatun tai materiaalisen ruumiin kanssa. Keskusteluissa kuvattu ruumis voidaan myös torjua kuviteltuna ruumiina trollittelemalla¹⁹ eli pitämällä sitä pilana.

Käyttäjän ruumiin eri ulottuvuuksista neuvotellaan jatkuvasti. Toisen ulkonäköä ja olemusta kuvitellessaan käyttäjät tukeutuvat toisen antamiin kuvauksiin, joiden perusteella toisen materiaallinen ruumis kuvitellaan tietynlaiseksi. Materiaallinen ruumis ei silti välttämättä ole aina "todellisempi" tai "aidompi" kuin kuvattu tai kuviteltu ruumis. Esimerkiksi "Demittäminen pilaa minut!" -keskustelussa yksi nimimerkki kirjoittaa, että hänelle typografiset hymiöt ovat ajatuksien ja tunteiden ilmaisijoina aidompia kuin hänen materiaalisen ruumiinsa ilmeet²⁰.

Rekisteröity sukupuoli

Käyttäjän ruumiin merkitseminen ja kuvaaminen aloitetaan dem.fi:ssä rekisteröitymislomakkeesta, kuten artikkelin alusta käy ilmi. Lomakkeessa keskeisin ruumisrepresentaatio on sukupuoli-identiteetillä merkitty ruumis. Rekisteröitymisen yhteydessä valitaan myös nimimerkki, johon voi sisältyä ruumista määrittäviä sanoja, kuten sukupuoliin, ikään tai ulkonäköön liittyviä viittauksia.

Rekisteröitymislomakkeen pakkosukupuolittamisesta huolimatta moni dem.fi:n käyttäjä on valinnut itselleen sukupuolineutraalin nimimerkin. Toisaalta naiseksi tai miehiksi identifioitumista myös vahvistetaan dem.fi:ssä rekisteröitymisen yhteydessä joidenkin käyttäjien kuvauksissa ja kotisivuilla. Yksi käyttäjä esimerkiksi kuvaa sukupuoltaan omilla kotisivuillaan (:)-<3=<=-tikku-ukolla, jonka rinnat ja hame merkitsevät sukupuolen naiseksi. Toinen miehiksi itsensä merkinnyt demittäjä kuvaa itseään rekisteröitymistiedoissaan 8=====D -merkkiketjulla.²¹

Tehdessäni ensimmäistä ryhmähaastattelua pienen käyttäjäryhmän omalla #closet-nimisellä IRC-kanavalla²² kokeilin, minkälaisen vastaanoton sukupuoli-kysymys saa ei-heterojen dem.fi:n kävijöiden ja käyttäjien joukossa. Sukupuoli-kysymys on erilaisten lomakkeiden ja tutkimusten vakiokysymys, joten oletin, että monella vastaajilla sen ilmoittaminen tapahtuu lähes automaattisesti. Toisaalta ajattelin, että ei-heterojen käyttäjien joukossa kysymyksen mielekkyys voidaan myös kyseenalaistaa.

Kerroin haastateltaville kysyväni alkuun taustatietoja, minkä jälkeen kysyin ensin ikää ja sitten sukupuolta. Sukupuolta koskevaan kysymykseen kahdestatoista haastatellusta kolme vastasi nopeasti "nainen"-sanalla ja kahdeksan "tyttö"-sanalla, joka sisältää viittauksen sukupuolen lisäksi myös ikään. Yksi haastatelluista vastasi kuitenkin kysymykseen "en tiedä"²³, mikä synnytti keskusteluun särön. Toinen, tytöksi itsensä määritellyt haastateltu kohdensi "en tiedä" -vastauksen antaneelle kommentin "vaikea kysymys", jolloin tämä tarkensi seuraavassa vastauksessaan: "papereissa lukee että tyttö. isona toivottavasti poika".

Jatkoin haastattelua kysymällä haastateltavien seksuaalista suuntautumista sekä heidän suhdettaan sukupuolen ja seksuaalisuuden luokitteluun, minkä jälkeen myös kolme muuta aiemmin tyttö-vastauksen antanutta määritteli sukupuolensa toisin. Yksi vastasi tykkäävänsä tytöistä mutta lisäsi, ettei halua sanoa itseään tytöksi eikä pojaksikaan. Toinen puolestaan lisäsi olevansa

¹⁹ Trollittelu tapahtuu pelkistyneimmillään niin, että vastaaja lähettää keskusteluun viestin, jossa lukee vain yksi sana: trolli. Tämä tarkoittaa, että viestin lähettäjä ei usko kysyjän olevan tosissaan. Trollittelusta enemmän, ks. Donath 1999, 45–49.

²⁰ Sitaatti Oma planeetta -foorumien keskustelusta "Demittäminen pilaa minut!" (110/123, 18.2.2004). Kyseessä on siis 110. viesti keskustelussa, jossa on yhteensä 123 viestiä.

²¹ Havaintopäiväkirja 13.–15.8.2003.

²² #Closetissa käyttäjät paikantuvat pääasiassa biseksuaaleiksi, lesboiksi ja ei-heteroiksi teinityöiksi ja nuoriksi naisiksi. Suuri osa heistä on tutustunut toisiinsa dem.fi:n keskusteluissa. Oman IRC-kanavan he perustivat, koska halusivat keskustella keskenään reaaliaikaisesti.

²³ Yksittäishaastattelussa vastaaja kertoi, ettei ole koskaan osallistunut Demin keskusteluihin mutta on lukenut keskusteluja. Hän siis kuuluu Demin sivuilla kävijöihin – ns. lurkkijoihin – mutta ei käyttäjiin eli keskusteluun osallistuviin.

²⁴ Nikki tarkoittaa nettikeskustelijan käyttämää nimimerkkiä. Se on suomalaisen nettikielen vakiintunut käännös englanninkielisestä termistä "nick". Haastattelemi työt puhuvat useammin nikiä tai nickistä kuin nimimerkistä. En mainitse tekstissä haastattelemiä nikiä, vaan olen muuttanut ne numeroiksi, jotta haastateltavat säilyttävät anonyymiytensä.

²⁵ Havaintopäiväkirja 13.8.2003.

²⁶ Sitaatit Suhteet-foorumin keskustelusta "~~~~JÄTKÄT: millaiset hiukset on ihastukselasi? ~~~~" (23–24/32, 23.1.2003).

"lääketieteellisesti tyttö, muuten ei tyttö eikä poika", ja kolmas määritteli itsensä heteroseksuaaliksi mieheksi.

Kun kysyin haastateltavilta, pitäisikö sukupuoli voida myös demi.fi:ssä määritellä toisin tai jättää määrittelemättä, vastaajat ehdottivat vaihtoehtoja mies/nainen-rastimiselle:

[21:16] <Nikki1>²⁴ Niin kuin se rasti [voisi olla] siinä mies- ja naisvaihtoehdon välissä.

[21:17] <Nikki2> tai molemmissa

[21:17] <Nikki1> Joo.

—

[21:17] <Nikki3> miksei voisi olla vielä sitäkin mahdollisuutta noissa monivalinnoissa, että ei halua määritellä? (sukupuolta siis)

[21:17] <Nikki4> ... Kai se käy :-)

[21:17] <Nikki5> Nikki3, kyllä joissain on.

[21:18] <Nikki6> Mutta jos ei olisi oletusarvoja siitä, miten sukupuolet eroaa, ehkä koko määrittely olisi turha. Paitsi tietysti fyysisissä ominaisuuksissa.

[21:18] <Nikki5> Nikki3, kyllä siihen nykyään törmää

[21:18] <Nikki7> mutta käytännössä ei ole

[21:18] <Nikki7> miesten vessa - naisten vessa

[21:18] <Nikki3> Nikki5, mutta useimmissa ei. esim. jossain koulukyselyissä. itse en ole törmännyt ennen tätä kyselyä.

Yksi vastaajista kiinnitti huomiota siihen, ettei sukupuolen määrittelyllä olisi merkitystä, jollei jo etukäteen olisi olemassa oletusarvoja siitä, miten sukupuolet eroavat toisistaan. Teresa de Lauretiksen tavoin haastateltu viittaa siihen, miten yhden rastin myötä vastaajaan liitetään joukko oletuksia ja odotuksia.

Haastattelemi ei-heterot käyttäjät määrittivät sukupuolensa tietoisena siitä, että muiden silmissä he ovat tyttöjä. Vasta "en tiedä" -vastauksen aiheuttama särö mahdollisti sen, että osa vastaajista määritteli sukupuolensa nainen/mies-dikotomian vastaisesti. Ensimmäisten vastausten "automaattisuuden" perusteella voisi olettaa, että myöskään valtaosalle demi.fi:n käyttäjistä sukupuoli-kysymyksen vastaaminen ei tuota ongelmia, vaan he merkitsevät joko "oman" sukupuolensa tai esittämänsä "roolihahmon" sukupuolen. Toisaalta ainakin muutamilla rekisteröitymislomakkeeseen linkitetyillä kotisivuilla kaksijakoista sukupuolieroa myös vastustetaan. Sivuja selaillessani olen löytänyt kaksi sellaista nimimerkkiä, jotka omilla kotisivuillaan määrittivät itsensä androgyniksi, vaikka rekisteröitymistiedoissa molemmat ovat merkinneet itsensä naisiksi²⁵.

Joillakin nimimerkeillä rekisteröitymislomakkeessa ilmoitettu sukupuoli voi myös olla eri kuin heidän keskusteluissaan ilmaisemansa sukupuoli. Yhdessä havainnoimassani keskustelussa nimimerkki kysyy juuri tämän ristiriidan takia toiselta "ootsä muija vai jätkä?" ja toinen vastaa: "heh, muija. Vahingos/vasitella laitoin mies...;"²⁶. Vastaaaja tarjoaa ristiriidan syyksi samalla kertaa sekä vahinkoa että harkintaa. Silmäniskuun päätyvän vastauksen voi tulkita kaksijakoisella sukupuolierolla leikittelyksi. Valitsemalla rekisteröitymisen yhteydessä mies-vaihtoehdon käyttäjä rikkoo odotuksia siitä, miten hänen demi.fi:n määrittelemisissä puitteissa tulisi esittää itsensä.

Ruumis keskustelun aiheena

Ruumiilla on demi.fi:ssä oma keskustelufooruminsa, joka on nimetty ”Kehoksi” ja jossa toistuvia aiheita ovat oman vartalon ongelmakohtien ja fyysisen kehityksen ruotiminen sekä seksi. Myös muissa foorumeissa kuvailtaan ja määritellään ruumista. Esimerkiksi ”Tyyli ja kauneus” -foorumissa puhutaan pääasiassa ulkonäköön, pukeutumiseen ja kauneudenhoitoon liittyvistä asioista. ”Suhteet”-foorumissa puolestaan representoidaan ruumista puhuttaessa ihastuksista, seurustelusuhteista ja seksistä.

Keskusteluissa keskeisin ruumiin representaatio on *ulkonäköruumis*²⁷, jossa ruumista tuotetaan suhteessa ideaaliin vartaloon. Ahdistusta aiheuttaa viestien perusteella kaikki, mikä tuntuu liialliselta tai vääränlaiselta, kuten roikkuvat rinnat, liian iso takapuoli, liian pienet rinnat, selluliitti, läski, liiallinen karvaisuus, pömppövatsa, kehittymättömyys tai liian varhainen kehittyminen. Keskustelu on selvästi sukupuolitunutta, sillä vartalonsa puutteista keskustelevat lähinnä tyttö-nimimerkit, monet keskusteluista kohdenetaan jo otsikossa joko tytöille tai pojille ja keskusteluissa puhutaan paljon kehon feminiinisiksi tai maskuliinisiksi määrittävistä ominaisuuksista, kuten rinnoista, karvaisuudesta ja kuukautisista. Ulkonäköä pohditaan usein suhteessa seurusteluun ja vastakkaiselle sukupuolelle kelpaamiseen²⁸. Ulkonäkö merkityksellistyykin keskeiseksi määrittäjäksi siinä, kenellä on heteroseksuaalisilla parisuhdemarkkinoilla mahdollisuuksia kehenkin.

Monissa viesteissä tytön vartaloa seksualisoidaan maskuliinisen katseen kautta. Esimerkiksi Keho-foorumissa tyttö-nimimerkki kysyy ”jätkät laittakaa järjestykseen...” -otsikon alla:

mihin järjestykseen laitat seuraavat seikat tyttöjen vartalossa? (en tarkoita, että onko tärkeää että nää on olemassa, vaan että minkä on tärkeintä miellyttää silmää (tai kättä)): rinnat, perse, sääret, reidet, hiukset, vatsa, selkä, kasvot.²⁹

Kysymyksessä tytön vartalo pilkotaan pojan arvioinnin kohteena oleviksi palasiksi. Vartalon arviointi ja arvostelu ovatkin monissa keskusteluissa keskeistä, ja ulkonäköön liittyvä puhe on usein hyvin normittavaa. Keskusteluissa toistuvat jatkuvasti tietyt ulkonäköön liittyvät kriteerit ja odotukset, joita myös kiistetään korvaamalla ne toisilla kriteereillä. Esimerkiksi rintojen kokoa tärkeämpänä voidaan pitää rintojen muotoa. Kriteereitä myös vastustetaan käyttämällä ironiaa ja huumoria sekä tunnistamalla kriteerit kulttuuri-siksi vaatimuksiksi.

Jatkuva tasapainoilu normien, niiden tiedostamisen ja niiden vastustamisen välillä³⁰ käy hyvin ilmi Suhteet-foorumin keskustelusta, joka on otsikoitu ”Jätkät kertoivat millainen muijan PITÄÄ olla!!!”. Sen aloitusviesti kuuluu seuraavasti:

siis jätkät kertoivat kafrullen ja minelle mielipiteitään siitä millainen muijan pitää olla. en tiää miks tällasta kirjotan tänne mut kirjotan kuitenkin. onneks ihastukseni ei näitä mielipiteitä tukenut. muuten mulla ei ois mitään mahiksia. kuitenkin.

- blondi
- sairaana laiha vyötärö
- lähes silikooneilta vaikuttavat isot rinnat
- iso perse, josta voi pitää kiinni
- kasvoissa ei finnejä
- isot simmut
- mutruhuulet
- laihat jalat
- että just joo.

²⁷ Ks. Välimaa 2001, 95–97.

²⁸ Ibid. 96–97.

²⁹ Sitaatti Keho-foorumin keskustelusta ”jätkät laittakaa järjestykseen...” (1/4, 14.5.2003).

³⁰ Ks. Välimaa 2001, 104.

³¹ Keskustelussa yhteensä 85 viestiä, 23.–24.1.2003.

³² Sitaatti Suhteet-foorumin keskustelusta ”Miks likat kutsuu muo täl nimel???” (11/14, 22.1.2003).

³³ Sitaatti Suhteet-foorumin keskustelusta ”MIKS VAAN HUORAT?????” (1/56, 22.9.2003).

³⁴ Ks. Aapola 1999 ja Oinas 2001b, 17.

Ensimmäiset kaksi vastaajaa vertailevat omaa vartaloaan lueteltuihin kriteereihin kertomalla, mitkä kriteerit heidän vartalonsa täyttää ja mitä ei. Kolmas vastaaja kirjoittaa olevansa 18-vuotias mies ja sanoo, ettei kannata uskoa kaikkea, mitä kuulee. Myös monet muut vastaajat epäilevät, että lapselliset yläasteikäiset pojat ovat luetelleet kriteerit. Vahvimmin koko keskustelun järkevyyden kyseenalaistaa vastaaja, joka kertoo, että häntä niin ärsyttävät tällaiset ”millainen muijan pitää olla” -gallupit, ja jatkaa:

Tämä on juuri sellainen tapa, millä saadaan nuorten tyttöjen päät sekaisin ja aiheutetaan tyytymättömyyttä itseensä. Jos joku yläastelainen pojankloppi kertoo pornofilmeistä vaikutteita saaneesta ”ihannenaistestaan”, niin ei kai se nyt sentään tarkoita sitä, että kaikkien tyttöjen tulisi näyttää samalta!! – Jokaisella on (onneksi) oma makunsa ja omat ihanteensa. Ärsyttää tällainen asennekasvatus, missä tytöt alusta alkaen pakotetaan mukautumaan johonkin tiettyyn muottiin. Uskaltakaa olla sitä mitä olette, eikä sitä, mitä muut haluavat teidän olevan!

Tämän viestin jälkeenkin osa vastaajista vertaa omaa vartaloaan aloitusviestissä lueteltuihin kriteereihin. Yksi vastaa, ettei täyty kriteerejä mutta ei silti ole joutunut olemaan yksin. Hänen mukaansa noilla kriteereillä saa ehkä helposti vampattua miehen baarista yhdeksi yöksi mutta ei poikaystäväksi. Aloitusviestissä kuvattu ruumis määrittyy vastauksessa ”yhden yön vampin” ruumiiksi.³¹

Tietynlaiseen ulkonäköön liitetään keskusteluissa tiettyjä piirteitä, kuten edellisestä esimerkistä käy ilmi. Piirteet liittyvät yksilön johonkin tiettyyn ryhmään. Eri ryhmien tyyliin liittyvät positiiviset määrittelyt, kuten hopparit tai goottitytöt, ovat usein myös yksilön itselleen määrittelemiä identiteettejä. *Identiteettiruumista* määritetäänkin usein juuri pukeutumisen, meikkauksen ja olemuksen eli ainakin jossain määrin valittavissa ja vaikutettavissa olevien piirteiden kautta. Toisaalta myös sukupuoli on yksi identiteettiruumiin määrittäjistä.

Monet keskusteluissa määritellyistä identiteeteistä ovat stereotyyppisiä ja ulkopoolisia eivätkä yksilön itse hyväksymiä. Toistuvana keskustelunaiheena Demissä ovat muun muassa ”pissikset” ja ”amikset”, jollaiseksi määritellään lähes aina joku toinen eikä itseä. Pissiksillä tarkoitetaan yleensä liian kireisiin ja tietynmerkkisiin vaatteisiin pukeutuvia, paljon meikkaavia ja holtittomasti käyttäytyviä teinityttöjä. Amiksella puolestaan viitataan teinityttöjä metsästäviin poikiin. Ulkonäöltään tietynlainen tyttö – ”ylilaiha tekoblondi”³² tai ”piukkaperäinen mekipelle”³³ – voidaan keskusteluissa leimata myös huoraksi, ja liikaa ulkonäöstään huolehtivaa poika nimitellään homoksi. Tämänkaltaista ulkonäköön liittyvää leimaamista myös vastustetaan keskusteluissa voimakkaasti.

Ruumiista kuvataan myös fyysisten muutosten kautta, jolloin se ymmärretään suhteessa ikään ja kehittymiseen³⁴. Tämä *teiniruumiiksi* nimeämäni esitys tuotetaan suhteessa käsitykseen normaalista. Teiniruumista mitataan ja vertaillaan lukuisissa Gallup-tyylisissä keskusteluissa, joissa kysellään esimerkiksi painoa, rintojen kokoa ja kuukautisten alkamisikää. Myös teiniruumista normitetaan, ja se voidaan määritellä liian kehittyneeksi tai kehittymättömäksi. Fyysinen kehitys liitetään tytön naiseksi kasvamiseen esimerkiksi toistuvissa neitsyys- ja eka kerta -keskusteluissa, joissa tytön voidaan määritellä olevan fyysisesti valmis seksiin, kun hänen kehonsa on tarpeeksi kehittynyt.

Lehtien lääkäripalstoja analysoinut Elina Oinas on huomannut, että tytöt

kaipaavat vakuutusta siitä, että heidän muuttuva kehonsa on normaali. Oinaan mukaan kysymykset ovat usein sellaisia, ettei niihin vastaaminen edellytä erityistä lääketieteellistä tietämystä. Lääkäripalstoilla kysyjät saavat lähes aina vakuutuksen normaaliudestaan³⁵. Asiantuntija-avun sijaan dem.fi:ssä tytöt pyytävät normaaliuden määrittelyssä apua toisilta tytöiltä ja joskus pojilta. Tutkimissani keskusteluissa tytöt saavat runsaasti tukea ja neuvoja, mutta samalla he altistavat itsensä myös loukkauksille ja normaaliuden kiistävälle kommenteille.

Tutkija Ulla Kososen mukaan häpeällä on voimakas vaikutus tyttöjen ruumissuhteeseen. Nuorten naisten erityinen häpeän aihe on vartalo, joka ei vastaa sille määrättyjä vaatimuksia.³⁶ Kososen keräämissä liikuntatuntimuistoissa häpeä ja ahdistus syntyvät nähdynsi tulemisen pakottamisen, kilpailun ja vertailun kautta. Tuloksena on Kososen mukaan ruumis, joka on jatkuvassa tulemisen tilassa eikä ole koskaan tarpeeksi hyvä.³⁷ Poikkeavuuteen liittyvä häpeä näkyy dem.fi:ssä viestissä, jossa epäkehittyneeksi itseään moittiva nimimerkki kirjoittaa: ”mä oon vittu seiskalla sentäs ja täys karvaton lauta! arvakkaa tekeekö mieli mennä luokan kaa uimaan!!!”³⁸. Toinen 15-vuotiaaksi itsensä esittelevä nimimerkki kertoo, että haluaisi mennä sänkyyn poikaystävänsä kanssa, mutta ”ongelma on siinä että olen neitsyt ja se taas johtuu siitä, että häpeän rintojani X(”. Monissa vastauksissa kysyjää lohdutellaan, ettei ole olemassa mitään standardirintoja ja että rinnat varmasti kelpaavat poikaystävälle. Yksi vastaa kuitenkin torjumalla kysyjälle esitetyn tuen ja kirjoittaa, että ”yksi rintojen tarkoituksista on nimittäin miehen kiihottaminen”.³⁹ Viestissä tytön ruumiin tehtäväksi määritetään miehen halun herättäminen.

Seksikkyyt ja haluttavuus määritellään keskustelussa usein tiettyjen ruumiinosien, kuten kauniiden rintojen tai hyvän takapuolen kautta. Seksipuheessa ruumista myös kuvataan paikoin hyvinkin yksityiskohtaisesti. Esimerkiksi kysymykseen ”Miltä naisen pillu tuntuu?” on vastattu ensimmäisenä, että ”sellaselta ku lämmin jauheliha mis on pippurii ja suolaa!”⁴⁰ *Seksiruumis* on ruumiin representaatioista eniten loukkauksien kohteena. Joissakin ruumista seksualisoivissa viesteissä ruumiillistuu naisviha, välillä suoraan ja välillä ironisesti. Esimerkiksi kondomin hävittämistä koskevassa keskustelussa yksi vastaaja kehottaa laittamaan kortsun ”Tytön pimppaan tietty. Sinnehän ne muutkin roskat tungetaan”⁴¹.

Naisviha ruumiillistuu myös keskustelussa, jossa tyttö kyselee neuvoja suututtuaan poikaystävälleen, koska tällä ei seisonut. Keskustelussa poikina esiintyvät nimimerkit epäilevät syyn olevan tytön ei-haluttavassa ulkonäössä. Tytön arvellaan olevan ”ruma läski huora”, ja hänen poikaystävänsä kehoitetaan tappamaan hänet. Tyttö vastaa kirjoittamalla, että ”Mä en tunnetusti oo läski (49kg/164)”, mutta ei kommentoi häneen kohdistuvaa huorittelua eikä uhkailua. Yhdessä myöhemmässä viestissä kirjoitetaan:

Sun tehtävä se jätkäs kyrpä on pystyyn saada, se mikään automaatti ole. Ens kerralla hotkaset sen mulkun suuhus niin varmasti seisoo taas. Ja jos ei niin sitte lipität sitä just niin kauan, että seisoo.⁴²

Kaikissa edellä kuvatuissa representaatioissa – ulkonäköruumiissa, identiteettiruumiissa, teiniruumiissa ja seksiruumiissa – ruumista sukupuolitetaan ja seksualisoidaan. Ruumis on keskusteluissa paitsi ulkopuolisen katseen kohteena, myös oman kriittisen katseen kohteena. Keskustelijat arvioivat

³⁵ Oinas 2001a, 83.

³⁶ Kosonen 1997, 23–24.

³⁷ Ibid., 38.

³⁸ Sitaatti Kehofoorumin keskustelusta ”LAUTA!!!” (1/40, 2.5.2003).

³⁹ Sitaatit Kehofoorumin keskustelusta ”Rinnoista ja yhdynnästä:” (18 viestiä, 8.–9.2003).

⁴⁰ Sitaatti Kehofoorumin keskustelusta ”Miltä naisen pillu tuntuu?” (1/63, 12.5.2003).

⁴¹ Sitaatti Kehofoorumin keskustelusta ”Mihin kortsu seksin jälkeen?” (8/53, 18.9.2003).

⁴² Sitaatit Suhteetfoorumin keskustelusta ”Mä taas suutuin kun sillä ei seisonu...” (52 viestiä, 16.–17.11.2003).

⁴³ Kosonen 1997, 38.

⁴⁴ Wellman & Gulia 1999, 331, suomennos ML.

⁴⁵ Tiedot poimittu osoitteesta www.demix-galleria.net. Linkki tarkistettu 19.9.2004.

⁴⁶ Ote Demix-gallerista osoitteesta www.demix-galleria.net, 30.9.2004.

⁴⁷ Kuvaus havaintopäiväkirjasta 10.3.2004.

omiaan ja toisten vartaloita haluttavuuden, tyylin ja kelpuuttamisen kautta. Erityisesti tytön ruumista pilkotaan ja mittailaan keskusteluissa yksityiskohtaisesti. Normittavalle ruumispuheelle on aina vastapuhetta, mutta vastapuhe ei ikinä onnistu vaientamaan normittavaa puhetta. Keskusteluissa vallitsee jatkuva ristiriita itsensä hyväksymisen ja ei-koskaan-tarpeeksi-hyvän⁴³ ruumiin välillä.

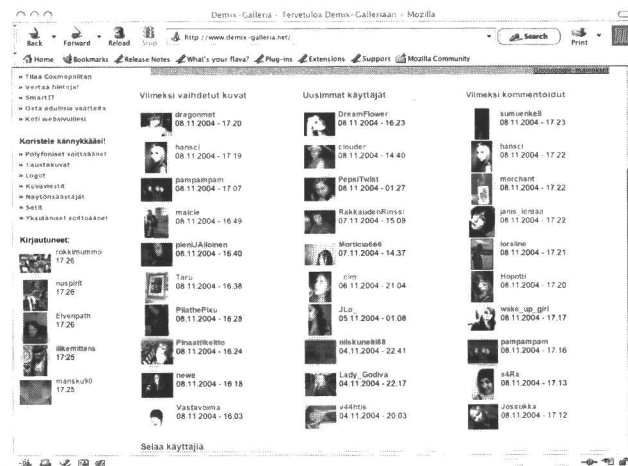
Ruumis valokuvissa ja kuvien kommentissa

Osa demittäjistä esittelee itseään valokuvien rekisteröitymistiedoissa, kotisivuillaan tai demittäjien epävirallisella valokuvastuvustolla demix-galleria.net:ssä. Valokuvillaan käyttäjät rikkovat nettikeskustelujen anonyymiyttä eli sitä, ettei netissä ”nähdä, haisteta tai kuulla toista”, kuten nettitutkijat Barry Wellman ja Milena Gulia asian ilmaisevat⁴⁴. Valokuvat eivät tuo demittäjien yhteisöön hajua tai ääntä, mutta ne tuovat lukemisen ja kirjoittamisen rinnalle näkemisen.

Demix-galleria.net:iin on liittynyt kuvansa yli tuhat käyttäjää. Jotta käyttäjä voi liittää kuvansa galleriaan, häneltä edellytetään vähintään viittäkymmentä demix-fi:n keskusteluihin lähetettyä viestiä⁴⁵. Gallerian etusivulla on pikkukuvia neljässä sarakkeessa ja niiden päällä lukee:

Tervetuloa Demix-Galleria-kuvagalleriapalvelun pariin. Gallerian tarkoituksena on luoda käyttäjille ympäristö omien kuvien julkaisemiseksi ja muiden käyttäjien kuvien kommentoimiseksi.⁴⁶

Kullakin käyttäjällä on galleriassa oma sivunsa, jossa on hänen antamansa tiedot, valokuva, mahdollinen kuvateksti sekä kommentteja. Sivulla voi kerallaan olla vain yksi kuva tai yhdeksi kuvatiedostoksi muokattu kuvakollaasi, ja kun kuvan vaihtaa, edellisen kuvan kommentit katoavat. Suurin osa valokuvista on kasvokuvia tai puolivartalokuvia, jossa kuvattu poseeraa suoraan kameralle. Joukossa on paljon näppäilykuvia, joissa kuvattu on itse ottanut lähikuvan kasvoistaan, sekä ”virallisia” kuvia, kuten koulu- tai rippikuvia, sekä harkitumpia asetelmia ja ”taiteellisempia” otoksia, kuten mustavalkoisia kuvia ja muokattuja kuvia. Yksi nimimerkki on esimerkiksi ympäröinyt valokuvansa vanhanaikaisilta näyttävillä taulun kehyksillä ja pehmentänyt kuvan värejä niin, että kuvasta syntyy maalauksellinen vaikutelma⁴⁷.

Epävirallisilla Demix-galleria-sivustoilla tuotetaan käyttäjien identiteetti- ja ulkonäköruumista. Kuva: www.demix-galleria.net.

Kuvissa tuotetaan aktiivisesti käyttäjän *identiteettiruumista* ja *ulkonäköruumista*. Tyttöjen ilmeet ovat kuvissa usein hymyileviä⁴⁸ tai haaveilevia ja vaatetus sekä kampaus vaikuttavat usein tarkkaan mietityltä. Monet kuvat rakentavatkin herkkää ”runotyttömäistä” identiteettiä, mutta joukossa on myös arkisempia kuvia ja irvistyskuvia. Suurin osa nimimerkeistä on kuvissa yksin, mutta joskus mukana on myös muita. Tällöin nimimerkki esittää itsensä suhteessa muihin, kuten kavereihinsa tai seurustelukumppaniinsa. Kuvien joukossa on jonkin verran suutelukuvia, joissa tyttö ja poika tai tyttö ja tyttö suutelevat toisiaan⁴⁹.

Kuvien aktiivinen vaihtelu mahdollistaa moninaiset ja vaihtelevat identiteettiesitykset. Osa käyttäjistä vaihtelee kuviaan tiheään, toiset harvemmin. Haastattelemiani käyttäjät ovat olleet hyvin tietoisia valokuvien valintaprosessista⁵⁰. Yksi heistä kertoi käyttävänsä omien kuviensa valinnassa ”apinasuodatinta” eli jättämällä huonot kuvat valitsematta. Toinen puolestaan sanoi katsovansa kuvista sitä, miten kuvattu haluaa itsensä esittää. Monet kertoivat katsovansa kuvista sitä, miltä toinen ”näyttää”⁵¹. Oman kuvan valinta on usein tasapainoilua itseltä näyttävän mutta ei silti liian hirveän eikä liian hyvännäköisen minä-esityksen välillä. Ryhmähaastattelussa #closetissa käyttäjät kertoivat omien kuviensa valinnasta seuraavasti:

[22:17] <Nikki7> [Olen valinnut] semmosia, missä näyttää suht normaalilta

[22:17] <Nikki5> uusin, omasta mielestä kivoin sillä hetkellä.

[22:17] <Nikki8> Ne, missä on tarpeeksi nöpö. Itsensä näköinen.

--

[22:17] <Nikki3> uusin, tosin aika huono

[22:17] <Nikki1> Laitan sellaisia, joissa näytän hyvältä mutten liia säädyttömältä :D

[22:17] <Nikki1> +n

[22:17] <Nikki6> Demixissä mulla ei oo kuvia, mutta galleriaan semmosia tavallisia. Semmosia, mistä tunnistaa, mutta missä ei näytä ihan hirveältä =P

[22:17] <Nikki9> ne, missä näyttää isolta ja pelottavalta ja skedelauta on mukana jos mahdollista

--

[22:18] <Nikki1> Minä en yleensä pyri laittamaan sinne sellaisia, miltä oikeasti näytän. Yritän pehmenellä asioita vähän.

Toisen kuvan näkeminen todistaa, että toinen on oikeasti olemassa⁵² ja sitoo toisen sanomiset johonkin konkreettiseen. Yksi haastatelluista sanoi, että hänen on nykyään vaikea keskustella sellaisen kanssa, josta ei ole nähnyt edes jonkinlaista kuvaa. Toinen puolestaan vastasi, että kuvat ovat vain lisäarvoa, sillä ”ihminen on nikkinsä, ei naamansa tjsp⁵³.” Valokuvat joka tapauksessa vaikuttavat mielikuviiin toisista.

Kuvia tulkitaan kommenttien perusteella todisteena henkilön sukupuolesta⁵⁴. Kuvatun sukupuoli voidaan ”tunnistaa” hyvin tiukastakin lähikuvasta. Tämä ilmenee demix-galleria.net:ssä olevasta valokuvasta, jossa kasvot näkyvät vain nenästä ylöspäin ja jossa sininen huppu peittää suurimman osan tukasta. Yksi kommentoi kuvaa kirjoittamalla: ”Mulla on aina demissä sellainen olo, että oot poika. Tulee jotenkin tosta nickistä...:D Ehkä mä nyt opin, että et oo.”⁵⁵

Haastattelemistani tytöistä yksi kertoi, että oli luullut toista demittäjää tämän kuvien ja kommenttien perusteella pojaksi, ja toinen kertoi, että häntä itseään oli yksi tyttö sanonut kuvan perusteella komeaksi mieheksi. Kuva voi

⁴⁸ Hymyilevät, kameralle poseeraavat ja huolitellut nuoret naiset ovat tuttuja monista mediakuvastoista myös netissä, kuten esimerkiksi Sanna Valtosen ja Sanna Ojajärven (2003, 36) analysoimista naisille suunnatuista kuntoliikunta-nettisivustojen valokuvista.

⁴⁹ Tyttöjen välisiä suutelukuvia voi tulkita myös poliittisena kannanottona, ks. Bright 1999.

⁵⁰ Ks. Rugg 1997, 13.

⁵¹ Irkkaajien kuvagalleriassa eli irc-galleria.net:ssä tehdyn kyselyn mukaan 64 prosenttia yli 8 000 vastaajasta on laittanut sivuille kuvansa, jotta irkkikaverit näkisivät, miltä hän näyttää. (HS 27.9.2004, A9: ”Nuoret tyrkyllä netin kuvagalleriassa”)

⁵² Omakuvien ”materiaalisesta” todistusvoimasta, ks. Rugg 1997, 13–15.

⁵³ Tjsp = tai jotain sinne päin.

⁵⁴ Sukupuolen visuaalinen tunnistaminen istuu kulttuurisesti tiukassa. Itsekin olen tulkinnut kuvista sukupuolta, esimerkiksi suutelukuvia tarkastellessani.

⁵⁵ Sitaatti havaintopäiväkirjasta 25.5.2004.

⁵⁶ Kuvas havainto-päiväkirjasta 23.6.2004. Tekemässäni haastattelussa kuvattu määrittää itsensä tytöksi.

⁵⁷ Sitaatti havainto-päiväkirjasta 10.3.2004

⁵⁸ Sitaatti havainto-päiväkirjasta 24.2.2004.

⁵⁹ Ote Demix-gallerian "FAQ – kysytyjä kysymyksiä" -sivulta. www.demix-galleria.net/faq.php. Linkki tarkistettu 15.8.2004.

siis todistaa "vääräkin" sukupuolta. Kuvisa myös leikitellään sukupuolella tuottamalla androgyynejä kuvia, kuten kuvassa, jossa kaunispiirteinen ja sirokasvoinen pitkähiuksinen tyttö on pukeutunut miehen pukuun. Ilme ja asento ovat maskuliinisia, mutta punainen vyö, pinkki rusetti ja pinkit huulet feminiinisiä⁵⁶.

Iän suhteen kuvan todistusvoima ei ole ehdoton. Kuvan perusteella henkilön voi määrittellä nuoreksi, mutta tarkassa iän määrittelyssä luotetaan enemmän henkilön itse kertomaan ikään, joka näkyy kuvan vieressä, kuin kuvasta tehtyyn omaan tulkintaan. Ikään liittyvissä kommentteissa tuotetaan *teiniruumis*-esitystä. Tämä käy ilmi kommentteista, joissa todetaan, että henkilö näyttää paljon ikäistään vanhemmalta tai ei näytä lainkaan ikäiseltään.

Kuvateksteillä on usein kuvien tulkinnassa suuri merkitys. Ne voivat olla katsojan tulkintaa ohjaavia, kuten "Suihinottohuulet"-teksti 14 vuotta iäkseen ilmoittaneen nimimerkin lähikuvan alla⁵⁷, jossa katsojalle tarjotaan *seksiruumis*-tulkintaa. Kuvatekstit voivat olla myös ironisia, kuten kuvassa, jossa parikymppinen poika lukee yhtä feministisen kirjallisuuden kultiteosta mutta jonka kuvatekstissä lukee "sovinisti"⁵⁸. Tätä kuvaa katsoja tulkitsee kuvatekstin ohjaamana identiteettikeyksessä.

Kun dem.fi:n keskustelunsäännöissä kielletään muiden solvaaminen, demix-galleria.net:ssä sivuston ylläpitäjä vastaa asiattomien viestien poistamista koskevaan kysymykseen seuraavasti:

Muistathan kuitenkin, että Suomi on vapaa maa, ja jokaisella on toki oikeus omaan mielipiteeseensä, joten minkään "OoT IhAn RuMa, HyLyÄx!!!1" -viestien tai asiallisen kritisoinnin vuoksi on turha valittaa. Se joka leikkiin ryhtyy... jne. Muista myös, että jokainen käyttäjä on vain ja ainoastaan itse vastuussa Demix-Galleriassa kirjoittamistaan kommentteista.⁵⁹

Gallerian käyttäjältä edellytetään, että hän altistaa itsensä mahdollisesti loukkaaville ja nöyryyttävillikin kommentteille. Periaate eroaa kuitenkin käytännöstä, sillä valtaosa galleriassa annetuista kommentteista on korostetusti positiivisia ja ihastelevia. Paljon käytettyjä sanoja ovat esimerkiksi "nätti", "söpö", "kaunis" ja "suloinen", joita korostetaan huokailuilla, huutomerkeillä, hymiöillä ja sydämillä. Kommentteja antavat sekä tytöt että pojat, mutta kommentoinnin kohteena on useimmiten tyttö. Valokuvissa söpöksi voidaan kommentoida niin kauneusnormit täyttäviä kuin "tavallisen" näköisiä tyttöjä. Ulkonäköpuhe onkin valokuvien kohdalla toisia tukevaa ja yhteisöllistä eikä normittavaa ja pilkkovaa, kuten keskusteluissa. Ulkonäköruumista yleisellä tasolla kehuvien kommenttien lisäksi on tarkempia, esimerkiksi silmiä, hiuksia, hymyä tai vaatteita ihastelevia kommentteja.

Negatiivista kommentointia on galleriassa jonkin verran, mutta se on vähentynyt selvästi sen jälkeen, kun kommentointimahdollisuus rajattiin koskemaan vain galleriaan kirjautuneita. "Kasvoton" kommentointi ei siis ole mahdollista, vaan kommentoijalta edellytetään oman kuvan laittamista sivuille. Runsaasti vihaisia ja ilkeitä kommentteja olen löytänyt vain yhden nimimerkin kuvan alta. Tällöin kyseessä oli nimimerkki, joka itse oli haukkunut muita muun muassa huonosta meikkauksesta sekä nimittellyt toisia "uglyksi" ja "pullasorsaksi". Muita haukkunut nimimerkki oli saanut itse seuraavanlaisia kommentteja: "Joku ruma horo" ja "Luuletko sä ite olvas joku täydellinen vai?! mä huomasin miten paskamaisia kommentteja sä olit muille kirjoittanu. jos sulla ei oo mitään hyvää sanottavaa, ni voisit olla ihan yhtä hyvin hiljaa! ei

tarvi tulla tänne toisia haukkumaan”.⁶⁰ Nimimerkki on sittemmin poistanut kuvansa galleriasta.

Negatiiviset kommentit eivät yleensä liity ulkonäköön vaan esimerkiksi siihen, ettei henkilö ole kuvasta tunnistettavissa⁶¹. Ote havaintopäiväkirjastani syyskuulta 2003: ”Jos kuva on ”taiteellinen” tai muuten epäselvä, sitä voidaan kritisoida tunnistamattomuudesta. Tällä voi olla jotain tekemistä luottamuksen ja epäluottamuksen kanssa. Jos kaikki laittavat tunnistettavan kuvan itsestään, kaikki ovat samassa tilanteessa, mikä lisää luottamusta. Tilanne on ikään kuin tasapainossa.”

Toinen kommentoijia ärsyttävä asia on luku nolla muutamien nimimerkkien demi.fi:n keskusteluihin lähetettyjen viestien määrästä kertovassa kohdassa. Vihaisesti on kommentoitu esimerkiksi kuvaa, jossa kuvattu haluaa polviaan eikä hänen kasvojaan näy lainkaan, ja hänen tiedoissaan lukee, ettei hän ole lähettänyt keskusteluihin yhtään viestiä. Yksi kysyy, miksi nimimerkki on laittanut kuvansa galleriaan, jos ei kuitenkaan halua, että hänen henkilöllisyytensä paljastuu. Toinen puolestaan kysyy: ”mitä ideaa olla täällä eri nickillä kuin demissä? tässähan nimenomaan on ideana, että tietää miltä muut näyttää”, ja kolmas jatkaa kysymällä: ”demitätkö? Jos et niin mitä helvettiä sun kuva tekee demittäjien kuville tarkoitetussa galleriassa?”.⁶²

Tunnistamista ja keskusteluihin osallistumista koskevat kommentit tuottavat yhteisöllistä identiteettiruumista. Käyttäjän tulee ensinnäkin olla kuvasta tunnistettavissa eli muiden käyttäjien identifioitavissa. Käyttäjän tulee myös kuulua demittäjien yhteisöön keskusteluihin osallistumalla, muuten hänen kuvallaan ja ruumisesityksellään ei ole muille mitään arvoa. Kommenteissa on myös runsaasti sisäpiirimäisiä viestejä tuttujen nimimerkkien kesken, ja yhteisöllisyyttä tuottaa lisäksi kommenttien dialogisuus.

Kuten edeltä käy ilmi, valokuvissa tuotetaan aktiivisesti ulkonäköruumista ja yksilöllistä sekä yhteisöllistä identiteettiruumista. Kiinnostavaa on, että seksiruumis, joka keskusteluissa on keskeinen ruumiin representaatio, on valokuvissa se, mitä joitakin poikkeuksia lukuun ottamatta pyritään välttämään. Tämä ilmenee paitsi kuvia ja kommentteja tarkastelemalla, myös haastattelemieni tyttöjen vastauksista. Yksittäishaastattelussa yksi heistä kertoi, ettei laita itsestään liian paljastavia kuvia galleriassa pyörivien teinipoikien takia. Myös toinen haastateltu sanoi, ettei laita mitään kovin paljastavaa kuvaa esille. Kun kysyin, millä tavalla paljastavaa, hän vastasi: ”noin ruumista paljastavia. paljasta pintaa, tissit, perse.” Liian paljastava tai säädytön kuva voi altistaa kuvatun seksuaaliselle häirinnälle tai huorittelulle.

Ruumis, anonyymiyys ja luottamus

Käyttäjän ruumiin kuvaamisella on demittäjien yhteisölle tulkintani mukaan ainakin kolmenlainen merkitys. Ensinnäkin käyttäjän ruumiin pakkosukupuolittaminen jo rekisteröinnin yhteydessä uusintaa ja tuottaa keskusteluissa kaksijakoista sukupuolikäsitystä ja heteronormatiivisuutta. Tutkija Jodi O'Brienin mukaan sukupuoli on kulttuurissamme niin ensisijainen ja intensiivinen identiteettikategoria, että emme yksinkertaisesti edes osaa kommunikoida keskenämme ilman sitä⁶³. Tämä näkyy demi.fi:ssä esimerkiksi siinä, että vaikka demittäjän nimimerkki olisi sukupuolineutraali, hänen viestejään tulkitaan silti joko tytön tai pojan puheena. Viimeistään käyttäjän valokuva toimii hänen ”oikean” sukupuolensa todistajana. Keskusteluissa tytön ja

⁶⁰ Sitaatit havaintopäiväkirjasta 11.5.2004.

⁶¹ Valokuvilla on myös yhteiskunnallisesti virallinen asema henkilön identifioijina esimerkiksi ajokortissa tai passissa, ks. Clarke 1992, 1.

⁶² Sitaatit havaintopäiväkirjasta 26.2.2004.

⁶³ O'Brien 1999, 86–88.

⁶⁴ Ks. Butler 1990, 22–23.

⁶⁵ Pekonen ja Pulkkinen 2002, 77.

⁶⁶ Ks. myös Poster 2002, 238.

⁶⁷ Ilmonen 2004, 134–135.

⁶⁸ Cooks, Castañeda Paredes ja Scharrer 2002, 152–153.

⁶⁹ Ibid.

⁷⁰ Ks. esim. Ibid., 153, ja Peltola 2002, 216.

⁷¹ Chat on reaaliaikaisa nettikeskustelua.

⁷² Clark 1998, 179.

⁷³ Suhteet-foorumin keskustelu ”Netti/kirjeystävien tapaaminen.” (40 viestiä, 23.–25.11.2003).

⁷⁴ Ks. Poster 2002, 233.

pojan ruumista kuvataan enemmän erilaisuuksien kuin yhtäläisyyksien kautta, ja ruumiiden välinen suhde muodostuu heteroseksuaalisen halun⁶⁴ kautta.

Toiseksi esitän, että ruumiista puhuttaessa kiistellään ja neuvotellaan siitä, mikä on oikeanlaista, normaalia ja hyväksyttävää tyttöyttä. Tyttö ei saa olla mitään liikaa eikä liian vähän. Liiallisuuden rajojen määritelmät tosin vaihtelevat. Ristiriitaisina määrittely on seksiruumiin kohdalla, sillä tytön tulee olla pojan silmissä haluttava ja pojan tarpeet tyydyttävä mutta silti ”kunnollinen”. Koska tytön ruumiin tulkitseminen seksiruumiina tekee työstä haavoittuvaisen ja mahdollisten loukkausten kohteeksi, seksiruumis-tulkintaa pyritään välttämään erityisesti valokuvissa, joista käyttäjä on helpommin identifioitavissa kuin keskusteluista.

Kolmanneksi esitän, että ruumiin kuvaaminen liittyy nettiyhteisössä luottamisen ja epäilyn väliseen jännitteeseen, joka on keskusteluissa läsnä koko ajan. Keskustelijat joutuvat jatkuvasti pohtimaan, voiko toiseen keskustelijaan luottaa vai yrittääkö toinen kenties pilailulla heidän kustannuksellaan. Luottamuksen syntyminen on usein hidas prosessi, jota tukee vaikutelma toisen totuudellisuudesta, reiludesta ja vastuullisuudesta⁶⁵. Myös demi.fi:ssä luottamusta rakennetaan ajan kanssa, ja vakituisiin kävijöihin luotetaan helpommin kuin satunnaisiin⁶⁶.

Luottamus sisältää aina petetyksi tulemisen riskin. Olennaista luottamisessa on itsensä alttiiksi laittaminen, sillä toiseen luottaminen tekee haavoittuvaiseksi.⁶⁷ Vaikka yli tuhat käyttäjää on liittynyt kuvansa demix-galleria.net:iin, se vastaa vain hieman reilua prosenttia demi.fi:n sivuilla kävijöistä. Myös valtaosa demi.fi:n käyttäjistä osallistuu keskusteluihin anonyymeinä. Nettiyhteisöjen anonyymiyttä ja väliaikaisuutta on pidetty yhteisöllisyyttä murentavina tekijöinä, sillä niiden on nähty vähentävän vastuun ottamista muista yhteisön jäsenistä⁶⁸. Toisaalta anonyymiys voi lisätä osallistumista ja sitoutumista yhteisöön⁶⁹, sillä sen ansiosta myös demittäjät voivat jakaa keskenään hyvinkin intiimejä asioita⁷⁰, kuten omaan ruumiiseensa liittyviä yksityiskohtia. Tämä voi puolestaan lisätä luottamusta, joka on keskeinen yhteisöllisyyden rakentaja. Yksi haastattelemani tyttö kertoi, että alun anonyymiteetti helpotti intiimeistä asioista avautumista ja että avautumisen suhteen ”sama linja jatkuu vaikka anonyymiteetti onkin kadonnut aikapäiviä sitten.”

Tutkija Lynn Schofield Clarkin mukaan luottamus ja autenttisuus eivät ole hänen tutkimassaan teinien chattitreffitailussa⁷¹ yhtä keskeisiä asioita kuin hauskuus⁷². Hauskuus on myös Demissä keskeinen motivoija. Kaikki demittäjät eivät keskustele ”tosissaan”, vaan nauttivat parodioinnista, sanaleikeistä, pilailusta ja trollittelusta. Esimerkiksi omaa kehoaan tuskailtava teinityttö on keskusteluissa toistuvasti naurun ja parodioinnin kohteena. Nämä kommunikoinnin muodot eivät edellytä keskinäistä luottamusta, vaan ne toimivat keskusteluissa myös keinoina välttää tilannetta, jossa joutuisi luottamaan toisiin keskustelijoihin.

Demissä suurimpana riskinä nähdään tilanne, jossa käyttäjän materiaallinen ruumis on iältään, sukupuoleltaan ja ulkonäöltään täysin erilainen kuin hänen kuvailemansa tai toisen hänelle kuvitteleva ruumis. Tälle riskille nauravat netti- ja kirjeystävien tapaamista ruotivassa ketjussa parikymppiset pojat, jotka parodioivat teinityttöjen puhetta kauhistelemalla, että nettikaverit voivat todellisuudessa olla pedofiileja, raiskaajia tai vähintäänkin todella rumia⁷³.

Käyttäjän ruumiilla ja erityisesti kasvoilla on keskeinen rooli tunnistamisen prosessissa⁷⁴. Tunnistaminen on olennaista myös demix-galleria.net:ssä, jossa käyttäjää ohjeistetaan seuraavasti: ”Kuvan tulee olla suhteellisen tuore oma

kuvasi, josta sinut pystyy tunnistamaan. Eli mieluiden sellainen, että siinä näkyvät kasvotkin ym.”⁷⁵ Galleriassa käyttäjät ovat samassa asemassa⁷⁶, sillä kaikilta edellytetään tietty määrä Demiin lähetettyjä viestejä ja tunnistettavaa valokuvaa, mikä puolestaan lisää luottamusta. Valokuvagalleriassa, jossa käyttäjien anonyymiyys rikkoutuu, ruumista kohdellaan lempeämmin kuin keskusteluissa, jossa omaan tai toisen ruumiiseen voidaan suhtautua välillä hyvinkin vihamielisesti. Galleriassa solvaukset ja kritiikki ovat huomattavasti vähäisempää. Valokuvatun ruumiin tuottaminen nettiyhteisössä edellyttääkin luottamuksellisempaa ilmapiiriä kuin ruumiin tekstuaalinen kuvaaminen, sillä valokuvan todistusvoima materiaalisesta ruumiin suhteen on vahvempi.

Omakuvien tutkija Linda Haverty Rugg toteaa, että yleensä paljastamme ruumiimme vain sellaisille ihmisille, jotka voimme itsekkin nähdä. Valokuvat tuovat henkilökohtaisen ja intiimin sellaiselle julkisuuden alueelle, joka ei ole suojattua.⁷⁷ Tämä pitää paikkansa erityisesti Internetissä. Tällöin itselle edullisten kuvien valikointi ja Demix-gallerian positiivinen sekä luottamuksellinen ilmapiiri ovat seikkoja, jotka mahdollistavat käyttäjän visuaalisen ruumisesityksen.

Lähteet

- Aapola, Sinikka (1999), *Murrosikä ja sukupuoli. Julkiset ja yksityiset ikämäärittelyt*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Baym, Nancy K. (1995), The Emergence of Community in Computer-Mediated Communication. Teoksessa Steven G. Jones (toim.), *CyberSociety: Computer-Mediated Communication and Community*. Thousand Oaks: Sage Publications, 138–163.
- Baym, Nancy K. (1998), The Emergence of On-Line Community. Teoksessa Steven G. Jones (toim.), *CyberSociety 2.0. Revisiting Computer-Mediated Communication and Community*. Thousand Oaks: Sage Publications, 35–68.
- Bright, Deborah (1999), Mirrors and Window Shoppers: Lesbians, Photography, and the Politics of Visibility. Teoksessa Carol Squiers (toim.), *Over Exposed. Essays on Contemporary Photography*. New York: The New Press, 24–47.
- Butler, Judith (1990), *Gender Trouble. Feminism and the Subversion of Identity*. London: Routledge.
- Clark, Lynn Schofield (1998), Dating on the Net: Teens and the Rise of “Pure” Relationships. Teoksessa Steven G. Jones (toim.), *CyberSociety 2.0. Revisiting Computer-Mediated Communication and Community*. Thousand Oaks: Sage Publications, 159–183.
- Clarke, Graham (1992), Introduction. Teoksessa Graham Clarke (toim.), *The Portrait in Photography*. London: Reaktion Books, 1–5.
- Cooks, Leda; Castañeda Paredes, Mari ja Scharrer, Erica (2002), “There’s ‘O Place’ like home” Searching for Community on Oprah.com. Teoksessa Mia Consalvo ja Susanna Paasonen (toim.), *Women and Everyday Uses of the Internet: Agency & Identity*. New York: Peter Lang Publishing, 139–167.
- Donath, Judith S. (1999), Identity and deception in the virtual community. Teoksessa Marc A. Smith ja Peter Kollock (toim.), *Communities in Cyberspace*. London: Routledge, 29–59.
- Gustafson, Karen E. (2002), Join Now, Membership is Free: Women’s Websites and the Coding of Community. Teoksessa Mia Consalvo ja Susanna Paasonen (toim.), *Women and Everyday Uses of the Internet: Agency and Identity*. New York: Peter Lang Publishing, 168–188.
- Hall, Stuart (1990), *Identiteetti*. Suom. ja toim. Mikko Lehtonen ja Juha Herkman. Tampere: Vastapaino.
- Ilmonen, Kaj (2004), Sosiaalinen pääoma: uusi ihmeikäsite vai käyttökelpoinen hypoteesi? Teoksessa Keijo Rahkonen (toim.), *Sosiologia nykikeskusteluja*. Helsinki: Gaudeamus, 99–142.
- Jokinen, Eeva (1997), Vihjeet. Teoksessa Eeva Jokinen (toim.), *Ruumiin siteet. Tekstejä eroista, järjestyksistä ja sukupuolesta*. Tampere: Vastapaino, 7–18.

⁷⁵ Ote Demix-gallerian ”FAQ – kysytyjä kysymyksiä” -sivulta. www.demix-galleria.net/faq.php. Linkki tarkistettu 15.8.2004.

⁷⁶ Työttömiä nuoria tutkineen Minna Suutarin (2001, 180–182) mukaan luottamusta rakentaa usko toisen samassa asemassa olevan hyvään tahtoon.

⁷⁷ Rugg 1997, 4.

- Jones, Steven G (1995), Understanding Community in the Information Age. Teoksessa Steven G. Jones (toim.), *CyberSociety: Computer-Mediated Communication and Community*. Thousand Oaks: Sage Publications, 10–35.
- Kasvi, Jyrki J.J. (2001), *Tekstarimania*. Helsinki: Otava.
- Kinnunen, Taina (2001), *Pyhät bodarit. Yhteisöllisyys ja onni täydellisessä ruumiissa*. Helsinki: Gaudeamus.
- De Lauretis, Teresa (2004), *Itsepäinen vietti*. Tampere: Vastapaino.
- Kosonen, Ulla (1997), Nähdyn tuleminen kaipuu ja häpeä. Teoksessa Eeva Jokinen (toim.), *Ruumiin siteet: Tekstejä eroista, järjestyksestä ja sukupuolesta*. Tampere: Vastapaino, 21–41.
- O'Brien, Jodi (1999), Writing in the body. Gender (re)production in online interaction. Teoksessa Marc A. Smith ja Peter Kollock (toim.), *Communities in Cyberspace*. London: Routledge, 76–104.
- Oinas, Elina (2001a), *Making Sense of the Teenage Body. Sociological Perspectives on Girls, Cnaging Bodies and Knowledge*. Åbo: Åbo Akademi University Press.
- Oinas, Elina (2001b), Ruumiita akatemiassa! Sosiaalitieteellistä väittelyä, innostusta ja teoretisointia. Teoksessa Anne Puuronen ja Raili Välimaa (toim.), *Nuori ruumis*. Nuorisotutkimusseura, Julkaisuja 23. Helsinki: Gaudeamus, 17–29.
- Pekonen, Osmo ja Pulkkinen, Lea (2002), *Sosiaalinen pääoma ja tieto- ja viestintätekniikan kehitys: Esiselvitys*. Teknologian arvioiteja 11. Helsinki: Tulevaisuusvaliokunta.
- Peltola, Jari (2001), Emootiot ja virtuaaliyhteisöllisyys. Teoksessa Pekka Kuusela ja Mikko Saastamoinen (toim.), *Ruumis, minä ja yhteisö: Sosiaalisen konstruktionismin näkökulma*. Kuopion yliopiston selvityksiä E, Yhteiskuntatieteet 21. Kuopio: Kuopion yliopisto, Sosiaalitieteiden laitos, 197–222.
- Poster, Jamie M. (2002), Trouble, Pleasure and Tactics: Anonymity and Identity in a Lesbian Chat Room. Teoksessa Mia Consalvo ja Susanna Paasonen (toim.), *Women and Everyday Uses of the Internet: Agency and Identity*. New York: Peter Lang Publishing, 230–252.
- Roberts, Lynne D. ja Parks, Malcom R. (2001), The social geography of gender-switching in virtual environments on the Internet. Teoksessa Eileen Green ja Alison Adam (toim.), *Virtual Gender. Technology, consumption and identity*. London: Routledge, 265–285.
- Rugg, Linda Haverty (1997), *Picturing Ourselves. Photography & autobiography*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Saastamoinen, Mikko (2000), Elämäntapayhteisöt ja yhteisöllistämisen teknologiat – identiteetti, ekspressiivisyys ja hallinnointi. Teoksessa Pekka Kuusela ja Mikko Saastamoinen (toim.), *Ruumis, minä ja yhteisö: Sosiaalisen konstruktionismin näkökulma*. Kuopion yliopiston selvityksiä E, Yhteiskuntatieteet 21. Kuopio: Kuopion yliopisto, Sosiaalitieteiden laitos, 161–195.
- Seidler, Victor Jeleniewski (1998), Embodied knowledge and virtual space. Gender, nature and history. Teoksessa John Wood (toim.), *The Virtual Embodied. Presence | Practice | Technology*. London: Routledge, 15–29.
- Suutari, Minna (2001), Tasapainoilua sosiaalisissa verkostoissa työmarkkinoiden marginaalissa. Teoksessa Minna Suutari (toim.), *Vallattomat marginaalit: Yhteisöllisyyksiä nuoruudessa ja yhteiskunnan reunoilla*. Julkaisuja 20. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/ Nuorisotutkimusseura, 153–186.
- Thurlow, Crispin with Brown, Alex (2003), Generation Txt? The Sociolinguistics of Young People's Text-Messaging. *Discourse Analysis Online* 1:1. Osoitteessa <http://www.shu.ac.uk/daol/articles/v1/n1/a3/thurlow2002003-paper.html>. Linkki tarkistettu 18.10.2004.
- Valtonen, Sanna ja Ojajarvi, Sanna (2003), Kauniit ja kunnolliset. Naiset ja miehet liikuntakulttuurin kuvastoissa. *Lähikuva* 1/2003, 30–43.
- Wellman, Barry ja Gulia, Milena (1999), Net-Surfers Don't Ride Alone: Virtual Communities as Communities. Teoksessa Barry Wellman (toim.), *Networksin the Global Village: Life in Contemporary Communities*. Colorado: Westview Press, 331–336.
- Välimaa, Raili (2001), Nuoret ja ulkonäön merkitys. Teoksessa Anne Puuronen ja Raili Välimaa (toim.), *Nuori ruumis*. Nuorisotutkimusseura, Julkaisuja 23. Helsinki: Gaudeamus, 89–106.